

Knjižnica u Glideu

Korina Udina

OŠ Kostrena, Kostrena, Hrvatska

korinau@yahoo.com

Sažetak - Primjenjujući digitalne alate otvaraju se nove mogućnosti dostupnosti i vidljivosti sadržaja preporučenog za čitanje u osnovnoškolskoj dobi. Rad istražuje prihvaćenost i korištenje aplikacije Glide „Knjižnica u Glideu“ nakon nekoliko godina upotrebe u osnovnoj školi. Svrha rada je ukazati na pitanja razvoja digitalnih i čitalačkih pismenosti u osnovnoj školi putem modela poticanja čitanja, te važnost stjecanja informacijske pismenosti, kompetencije obavezne u osnovnoškolskom uzrastu. Aplikacija Glide pokazala se izvrsnom u dijeljenju i pretraživanju mrežnih mesta, unaprijed pripremljenih izvora informacija za učenike. Cilj istraživanja bio je utvrditi stvarno korištenje aplikacije „Knjižnica u Glideu“ među učenicima i učiteljima te moguće razloge nekorištenja. Analiza rezultata istraživanja o korištenju aplikacije prezentira da je sredina u kojoj djeluje školska knjižnica djelomično prihvatile model traženja djela za čitanje putem digitalnog alata, ali je školska knjižnica ovim modelom poticanja čitanja ostvarila izvrsnu vidljivost i dostupnost u svom okruženju. Temeljem analize može se zaključiti da sadržaji kojima ispitanici najčešće pristupaju su „Popis djela za čitanje“ i poveznica za pristup e-lektiri, što opravdava stvaranje ovog modela za poticanje čitanja „Knjižnica u Glideu“. Zaključno, postoji ograničena upotreba dostupnih tehnoloških resursa, a korištenje aplikacije „Knjižnica u Glideu“ ovisi o dostupnosti Interneta, o zainteresiranosti učenika ali i učitelja za sadržaj koji se nudi.

Ključne riječi – digitalni alat, dostupnost, igra, školska knjižnica, vidljivost

I. UVOD

Rad istražuje prihvaćenost i korištenje aplikacije „Knjižnica u Glideu“ nakon nekoliko godina upotrebe u jednoj osnovnoj školi, kao u [2], prikaz takvog modela poticanja čitanja te važnost razvoja digitalnih i čitalačkih pismenosti. Tijekom tri godine uočava se razlika u korištenju aplikacije. Razlike u raširenosti korištenja ove aplikacije odnose se na učenike i učitelje. Provedeno je istraživanje sa svrhom utvrđivanja stvarne situacije o upotrebi digitalnog alata „Knjižnica u Glideu“ jer se metode učenja i poučavanja mijenjaju i razvijaju usporedno sa mijenjanjem potreba u sustavu.

O važnosti stjecanja informacijske pismenosti kao kompetencije u školskom uzrastu govore razni autori, kao i školski knjižničari na državnim stručnim skupovima. Šibenski državni skup 2019. bio je posvećen upravo razvoju i poticanju informacijske pismenosti u programima rada školskih knjižničara, kao u [4]. Pismenosti o kojima se govori u radu su digitalna i čitalačka, a obje su podređene informacijskoj pismenosti. Za digitalnu pismenost najčešća predodžba je korištenje

informacija dostupnih putem Interneta, sposobnost čitanja i razumijevanja slika, zvukova i teksta. Čitalačka pismenost pripada govornom području odgojno-obrazovnog procesa kojem je cilj poticati i usavršavati vještini čitanja jer je učenje zavisno od razumijevanja teksta, i moguće je samo ako je prepoznavanje riječi automatizirano. Kada osoba usvoji vještinu čitanja može se s njom raditi na usvajanju čitalačke pismenosti.

„Nismo čitateljski pismeni ako ne znamo prepoznati manipulaciju... Nismo čitalački pismeni ako smo neuki. Ako smo neuki, naime, ne znamo ni što su činjenice, a što interpretacije, ne znamo što su argumenti, što smicalice, ne znamo odabratи podatke potrebne da bismo mogli kritički promišljati. Ne znamo učiti. A da bismo mogli učiti, učenje treba zavoljeti.“, kao u [9]. Bez čitalačke pismenosti neće se stići kompetencije potrebne za život, pojašnjava Dinka Jurić u svom članku.

Digitalna pismenost sa čitalačkom pismenošću doprinijeti će bržem stizanju do obrazovnog cilja, a to je postići kod učenika čitanje s razumijevanjem, čitanje s kritičkim mišljenjem o pročitanom, čitanje s užitkom, čitanje koje može biti zabavno. „Prema ALA-inom Izvješću (Presidential Committee, 1989), informacijski pismene osobe definiraju se kao one koje su naučile kako učiti... jer znaju kako je znanje organizirano, kako pronaći informacije i kako ih koristiti na svima razumljiv način... To su osobe pripremljene na učenje tijekom cijelog života“, kao u [7]. Informacijska pismenost je preduvjet digitalne pismenosti što se pojašnjava u članku da „Digitalno pismena osoba posjeduje sposobnost pronaalaženja, analize, (pr)ocjene, upotrebe i stvaranja sadržaja korištenjem tehnologije i interneta. Takvoj se osobi pružaju različite mogućnosti razvoja i zapošljavanja, u zemlji u kojoj živi, ali i u bilo kojoj drugoj zemlji članici Europske unije.“, kao u [8]. Kako bi se učenicima omogućilo usvajanje vještine pristupa i korištenja provjerenih izvora znanja, bez obzira na to gdje se nalaze, u školi ili kod kuće, ponuđena im je aplikacija „Knjižnica u Glideu“ kao model pristupačnog i zanimljivog pretraživanja obaveznih sadržaja. Cilj istraživanja u radu jest utvrditi stvarnu raširenost i korištenje aplikacije među učenicima i učiteljima.

Praksa je pokazala da je najuspješnije učenje kroz igru. Interdisciplinarnošću u odgojno obrazovnom neposrednom radu, predmetnim korelacijama i koordinacijom sa drugim područjima, školski knjižničar kroz svoj program ima prostor za razvoj informacijske pismenosti. To je proces koji se događa u sva tri obrazovna ciklusa, kao što je i razvoj čitanja o kojem piše Kelić u svom priručniku „Za razliku od razvoja materinjeg jezika kojim govorimo, koji se događa spontano, razvoj čitanja i pisanja je sustavan proces.“, kao u [3].

Modeli poticanja čitanja su mnogobrojni, a uloga knjižnice, između ostalih, je neprestano osvježavati taj proces. Školski knjižničar, uz kompetencije stečene formalnim ili neformalnim obrazovanjem, unutar školskog kurikuluma će educirati učenike u korištenju primjenjivih digitalnih alata i igara kojima će prodbubiti njihova znanja o učinkovitom traženju informacija, vrednovanju pronađenih informacija, poučiti ih pouzdanosti i vjerodostojnosti te prijenosu informacija drugima. To područje poslova učitelja i knjižničara oko informacijske pismenosti još uvijek je ovisno o stupnju informacijske i informatičke pismenosti kolektiva. U kurikulumu odgoja i obrazovanja smatra se da je informacijska pismenost skup znanja i vještina sa kojima učenici trebaju završiti osnovnoškolsku razinu, nadograđivati je na srednjoškolskoj razini. Međutim da bi se taj cilj obrazovanja ostvario važno je obrazovanje studenata, budućih nastavnika/učitelja i školskih knjižničara informatičkim programima i informacijskom pismenošću.

II. KNJIŽNICA U GLIDEU

Novi načini komunikacije potpuno mijenjaju prostor i vrijeme, te iako je vrijednost tehnoloških dostignuća neprocjenjiva, postalo je pitanje svih pitanja koji način upotrebe je primjeren u osnovnoškolskoj dobi. Dijete prije polaska u školu stvara rječnik slika koje mu pomažu u komunikaciji, prepoznaje riječi kao slike, simbole, prema vizualnim obilježjima. Važan uvjet čitanja je povezivanje govornog i pisanog jezika.

U prezentiranoj aplikaciji „Knjižnica u Glideu“, digitalnom alatu, koriste se idiomi, slike za poticanje vidne percepcije za povezivanje s pisanim tekstom što može poslužiti za poticanje vještine čitanja. Procesi za poticanje vještine čitanja dio su programa rada školskog knjižničara. Rješenjem o zaduženjima stručnih suradnika knjižničara za školsku godinu propisan je neposredni odgojno-obrazovni rad usmjeren na četiri područja: čitanje, učenje, informacijsku pismenost te kulturnu i javnu djelatnost. U području informacijske pismenosti digitalni alati su medij učenja blizak mladima u diseminaciji sadržaja obrazovanja.

Primjerice, digitalni alati Glide ili Genially, kao u [1] (platforma za interaktivnu animaciju sadržaja) otvaraju nove mogućnosti dostupnosti i vidljivosti sadržaja preporučenog za čitanje u osnovnoškolskoj dobi, ili sadržaja opće knjižnične pismenosti s kojom odlaze u srednjoškolsko obrazovanje. Školski knjižničar će imati veći utjecaj o toj temi u školi ako je ostvarena dostupnost i vidljivost školske knjižnice. Približavanje mladima pretpostavlja znanje o korištenju svih alata kojima se oni koriste i povezivanje istih s programima obrazovanja u školi. Vidljivost i dostupnost školske knjižnice može biti postignuta različitim načinima, primjerice, kroz informiranje mrežnom stranicom, komunikacijom putem kanala MS Teamsa, kanalom Virtualne knjižnice, korištenjem TikTok i YouTube kanala, ili objedinjavanjem svega toga u jednom digitalnom alatu. Osim same fizičke otvorenosti knjižnice svim potrebama mlađih, dolazak učenika i učitelja u knjižnicu i služenje njenim sadržajima, digitalno vrijeme omogućava prisutnost obrazovnih sadržaja u virtualnom obliku, na njihovim osobnim tabletima i mobitelima. Nasuprot

informacijsko-komunikacijske tehnologije uvijek je otvoreno projektno, istraživačko učenje i kreativno stvaranje, što nije tema ovog rada.

Učenje kroz igru, učenje osobnim iskustvom pokazalo se izvrsnim načinom u savladavanju novih znanja. Iz istog razloga nastala je prije nekoliko godina aplikacija „Knjižnica u Glideu“, za približavanje sadržaja i izvora informacija mlađima. Ta aplikacija je postala način koordiniranja posudbe lektire među razredima u školi. Na početku školske godine, kada su uneseni svi sadržaji relevantni za tu školsku godinu, podijeli se poveznica učenicima i učiteljima putem MS Teams kanala. Preuzimanjem poveznice može se instalirati ikonu za pretraživanje sadržaja na sučelje svog mobitela, tableta, računala ili pametne ploče. Za uzrast učenika od 1. do 4. razreda poveznica preuzima učiteljica u MS Teams kanalu kojim ide komunikacija među djelatnicima škole i posebnim kanalima za učenike, a može podijeliti poveznicu roditeljima putem e-dnevnika, Viber grupe itd. Učenici od 5. do 8. razreda sami preuzimaju aplikaciju, kao i učitelji hrvatskog jezika koji su izradili popis djela za čitanje te školske godine. U aplikaciji osim dostupnosti i smještaja knjiga iz popisa lektire, dostupan je katalog školske knjižnice sa svim naslovima, koliko traženih naslova ima za posudbu. Ugrađena je poveznica na mrežnu stranicu škole, mrežnu stranicu školske knjižnice, e-lektiru dostupnu putem Carneta, video mamce i video filmove u Carnetu. O školi i školskoj knjižnici može se saznati putem poveznice na kartu školskih knjižnica Hrvatske, ili Virtualnu školsku knjižnicu. Opisana aplikacija je svima dostupna putem poveznice ili skeniranjem QR koda koji se nalazi na vratima školske knjižnice, na ulazu u hodnik škole, na staklenim i drugim površinama, na mrežnim stranicama škole i školske knjižnice. Instalirana na početno sučelje mobitela, tableta, klikom na ikonu svaki korisnik pristupa sadržajima.

Svrha izrade ovakve aplikacije sa popisom lektirnih naslova je bila s jedne strane oživjeti taj popis djela za obavezno čitanje i približiti ga učenicima na moderan i zanimljiv način, a sa druge strane uskladiti posudbu lektirnih naslova između paralelnih razreda kako se ne bi dogodilo da netko ne može besplatno posuditi lektirnu ili drugu knjigu u školskoj knjižnici jer ih nema dovoljan broj. Lektira je učenicima uglavnom odbojna jer je obavezna stoga je izrada Glide aplikacije „Knjižnica u Glideu“ temeljena na nekoliko činjenica. Činjenica je da dijete prije polaska u školu stvara rječnik slika koje mu pomažu u komunikaciji, prepoznaje riječi kao slike, simbole, prema vizualnim obilježjima. Druga važna činjenica za čitanje je povezivanje govornog i pisanog jezika. Ako pretpostavimo da će se u digitalnom alatu koristiti idiomi, slike za poticanje vidne percepcije za povezivanje s pisanim tekstom koji će potom poslužiti za razvoj vještine čitanja, može se zaključiti da će se proces za poticanje vještine čitanja unaprijediti ovim digitalnim alatom.

O potrebi vraćanju knjizi i čitanju, što je temeljni postulat u radu svakog knjižničara, unatoč napretku tehnologije, govorio je Miroslav Solar na otvaranju jedne od trideset i pet „Proljetnih škola školskih knjižničara“, državnog stručnog skupa školskih knjižničara. Navedeni razlozi u prilog čitanju knjiga u njegovom govoru

motivacija su za razvoj i inovacije novih modela poticanja čitanja. Solar kaže da „Nešto poput odgoja ukusa upućuje na to da se vratimo knjigama...čitanju uokvirenih smislenih cijelina...koje nas mogu uputiti na prepoznavanje onoga što nam se sviđa osobno, a ne zbog toga što to preporučuju moda i mediji. Sposobnost ukusa nije „dana“, nego je zadata; nju treba na neki način odgajati.“, kao u [6]. Igra slikama, idiomima, vizualizacija knjiga, likova, poveznice kojima učenik šeta školskom knjižnicom, katalogom slobodnih naslova za posudbu, brzi prijelazi na video mamece i e-lektiru, mrežne stranice škole i knjižnice, prihvatljivija je od „obaveznog popisa“. Time je dostupnost i vidljivost školske knjižnice unaprijeđena, a rad školskog knjižničara suvremen. Učenici, roditelji i učitelji kojima je namijenjena aplikacija uvijek i u svakom trenutku, kao što koriste društvene mreže u komunikaciji (Instagram, Facebook, Viber) ostvaruju brzu poveznicu sa školom, knjižnicom i informacijom koja im je potrebna putem ikone na sučelju mobitela, tableta ili računala.

Tijekom godina uočava se razlika u korištenju aplikacije. Razlike u raširenosti korištenja ove aplikacije odnose se na učenike i učitelje te je provedeno istraživanje sa svrhom utvrđivanja stvarne upotrebe digitalnog alata „Knjižnica u Glideu“ jer se metode učenja i poučavanja mijenjaju i razvijaju usporedno sa mijenjanjem potreba u školi.

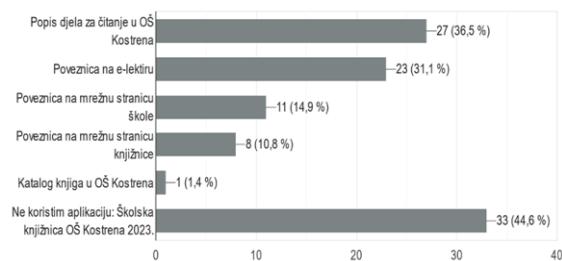
III. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Istraživanje je provedeno sa ciljem utvrđivanja stvarnog broja učenika i učitelja koji koriste aplikaciju „Knjižnica u Glideu“, te utvrđivanje sadržaja kojeg najviše koriste. U metodologiji istraživanja korišteni su intervju, razgovor sa ispitanicima, i anketa. Izabran je instrument istraživanja anketom elektroničkim putem kao najbržom metodom za prikupljanje podataka.

Provreda je mrežna anketa na Google obrascu putem MS Teams kanala. Ciljana populacija ispitanika bili su učenici od petog do osmog razreda i učitelji. Ispitanici su anketi pristupali prema osobnom izboru. Diseminacija i pristup anketi za učenike bio je na satu informatike. Postupak ispitanja anketom trajao je dva nastavna dana. Učenici od petog do osmog razreda pristupali su anketi na satu informatike uz asistenciju učitelja informatike, a učitelji putem poveznice stavljene u MS Teams kanal zbornice. Učenici nižih razreda nisu bili uključeni u anketiranje. Anketa je sadržavala sedam pitanja. Anketna pitanja bila su koncipirana tako da utvrde: tko ispunjava anketu učenik ili učitelj, jesu li učenici i učitelji preuzeli aplikaciju Glide, koriste li je ponudene poveznice u obrazovne svrhe i koje sadržaje najčešće koriste. Pitanjem o procjeni osobne informatičke ili informacijske pismenosti daje se mogućnost samovrednovanja. Uzorak ispitanika u odnosu na ukupan broj učitelja u školi i učenika od petog do osmog razreda je obzirom na kratko vrijeme anketiranja manji ali dostatan za određene zaključke. Na anketu je odgovorilo 14 učitelja ili 28% od ukupnog broja, a od petog do osmog razreda u ispitanju se je uključilo 60 učenika ili 32% od ukupnog broja učenika viših razreda.

Metodom intervjuja, razgovora, utvrđene su određene činjenice, primjerice za neke učenike od petog do osmog razreda razlozi nekoristenja aplikacije su što nemaju mobitele, a neki nemaju Internet na mobitelima pa ne mogu preuzeti i instalirati aplikaciju. Mobiteli im služe samo za razgovor. Za tablete zadužene u školi kažu da su spori uz slab Internet, rijetko se koriste jer se brzo prazne baterije. Neke od tih tvrdnji su potvrđene analizom rezultata ankete: 8% ispitanika odgovorilo je da nema Internet na mobitelu, a 9,5% ispitanika se izjasnilo da nema mobitel, tablet ili laptop na kojem može koristiti aplikaciju. Metodom intervjuja, razgovora, utvrđene su razlike u korištenju aplikacije uočene kod učenika, a ovise o korištenju aplikacije od strane učiteljica. Neki učitelji/ice su u diseminaciji informacije o aplikaciji posredovali između učenika, roditelja i školske knjižnice, a neki nisu. Razlozi nekoristenja aplikacije „Knjižnica u Glideu“ od dijela učitelja mogu biti temom drugog istraživanja. Novo istraživanje samovrednovanjem moglo bi utvrditi razinu informatičke i informacijske pismenosti učitelja kao jednog od uvjeta digitalne i čitalačke pismenosti učenika.

Analiza rezultata anketnim ispitivanjem o stvarnom korištenju aplikacije „Knjižnica u Glideu“ prezentira zainteresiranost ispitanika za ovaj digitalni alat te sadržaje koje najčešće koriste u aplikaciji. Na pitanje gdje su instalirali preuzetu aplikaciju, 42% ispitanika je odgovorilo da je preuzeta na mobitel, 7 % ispitanika preuzeo je aplikaciju na tablet, a 12% na laptop. Zbog spore Internet veze u školi aplikaciju ne koristi 33% ispitanika. Sadržaji kojima se najčešće pristupa je „Popis djela za čitanje“, kao i poveznica za pristup e-lektiri, što je u konačnici bila svrha stvaranja aplikacije „Knjižnica u Glideu“. Nešto manje ispitanika kroz aplikaciju pristupa mrežnoj stranici škole ili knjižnice. Katalog školske knjižnice nije interesantan ispitanicima. Temeljem rezultata istraživanja može se zaključiti da je sredina u kojoj djeluje školska knjižnica djelomično prihvatile ideju da učenici i učitelji djela za čitanje pronalaze putem digitalnog alata, svog mobitela ili laptopa. Nadalje, može se zaključiti temeljem analize rezultata ispitivanja da su razlozi nekoristenja aplikacije „Knjižnica u Glideu“ nepostojanje Interneta na mobitelima učenika, slaba Internet veza u školi, loša diseminacija informacije o aplikaciji. Iako se neprestano govori o našem društvu kao društvu znanja, neophodna je edukacija informacijskom pismenošću u sveučilišnim programima ne samo budućih školskih knjižničara nego i budućih učitelja, prenositelja znanja i osoba koje će svojom značajkom i cjeloživotnim učenjem zainteresirati učenike za neprestano istraživanje novih područja i novih načina učenja. (Slika 1.)

Slika 1. Odgovori ispitanika na pitanje: Koje sadržaje najviše koriste iz aplikacije „Knjižnica u Glideu“

Za pretpostaviti je da je protekom tri godine došlo do zasićenja ovim digitalnim alatom te je vrijeme za promjenu metode učenja i poučavanja kroz neki novi oblik ili digitalni alat. Značajan doprinos korištenja aplikacije Glide kao modela za poticanje čitanja može biti vidljiv u budućim istraživanjima vezanim za unaprijeđenje aplikacije temeljenim na povratnim informacijama ključnim za poboljšanje dizajna i korisničkog iskustva.

IV. ZAKLJUČAK

Aplikacija „Knjižnica u Glideu“ pokazala se izvrsnom u dijeljenju i pretraživanju mrežnih mjesta, unaprijed pripremljenih izvora informacija, ali diseminacija informacija o ovom digitalnom alatu kao i njegova upotreba ovise o dostupnosti Interneta, o zainteresiranosti učenika i učitelja za sadržaj koji se nudi.

Sadržaji kojima ispitanici najčešće pristupaju je „Popis djela za čitanje“, kao i poveznica za pristup e-lektiru, što je opravdalo cilj stvaranja ovog modela za poticanje čitanja „Knjižnica u Glideu“.

Ovim istraživanjem se utvrdilo da još uvijek postoji ograničena upotreba dostupnih tehnoloških resursa. Novo istraživanje samovrednovanjem moglo bi utvrditi razinu informatičke i informacijske pismenosti učitelja te utvrditi digitalnu i čitalačku pismenost učenika. Značajan doprinos korištenju aplikacije Glide, pa i kao modela za poticanje čitanja, može biti vidljiv u budućim istraživanjima vezanim za unaprijeđenje aplikacije temeljenim na povratnim informacijama ključnim za poboljšanje dizajna i korisničkog iskustva.

Primjena računala i digitalne tehnologije u školskim knjižnicama u stvaranju modela za poticanje čitanja, razvoju digitalne i čitalačke pismenosti ima tridesetogodišnju tradiciju. O tom razvojnom putu u radu školskih knjižničara svjedoče stručni radovi u digitaliziranim zbornicima stručnih skupova školskih knjižničara, kao u [5]. Na kraju, jedan od uvjeta za razvoj

inovativnih pristupa u poticanju digitalne i čitalačke pismenosti je sredina u kojoj djeluje školska knjižnica, od opremljenosti prostora do kolektiva i njihove razine informatičke i informacijske pismenosti. Iz školske godine u godinu povećava se broj znatiželjnika, broj korisnika aplikacija kroz koje je školska knjižnica dostupnija i vidljivija svima, kako učenicima tako i roditeljima i učiteljima.

REFERENCE

- [1] Dostupno:
<https://view.genial.ly/6060a9b00138370d9e849a34/interactive-content-skolska-knjiznica-os-kostrena-knjiznica-grada>
- [2] „Knjižnica u Glideu“ Glide App. <https://shaky-nose-7941.glideapp.io/dl/d0a5f4>
- [3] M. Kelić, Ovladavanje čitanjem, Naklada Slap, 2015., str.19-23.
- [4] „Ogledni nastavni sat stručnog suradnika knjižničara; Informacijska pismenost“, zbornik radova: Šibenik, 08.-11. travnja 2019. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje, <http://library.foi.hr/lib/knjiga.php?B=1&sqlx=X01861&ser=&sqlid=1&sqlnivo=&css=&H=&U=&grupa=P%8A%8AKRH&vrsta=ZBI&H=proletna-skola#>
- [5] K.Udina, „Prije vremena-Ante tempus“, „Tradicija i suvremenost u radu školskih knjižničara“, zbornik stručnih radova: Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje, 2018., str.21 – 29, dostupno na: http://library.foi.hr/knjige/knjiga1.aspx?C=3196&H=proletna-skola&vrsta=ZBI_KAT&grupa=P%8A%8AKRH_%8AKOLSKE_20KNJI%8ENICE&lang=hr&broj=1
- [6] M.Solar, „Zašto čitati knjige“, Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje, zbornik stručnih radova 2011., str.11–20., dostupno na: <http://library.foi.hr/knjige/knjiga.aspx?C=X00947>
- [7] S. Špiranec, „Informacijska pismenost - ključ za cijeloživotno učenje,“ Edupoint, godiste III, rujan 2003., http://edupoint.carnet.hr/casopis/17/clanci/1.html#para_3
- [8] „Digitalna pismenost – nezaobilazni uvjet za budućnost“, <https://europedirect-cakovec.eu/digitalna-pismenost-nezaobilazni-uvjet-za-buducnost/>
- [9] D. Juričić, „Čitalačka pismenost – šesti uvjet života“, Školski portal, <https://www.skolskiportal.hr/kolumnne/citalacka-pismenost-sesti-uvjet-zivota/>